

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

GI_V_FIL_0_14271

77ο
ΟΜΑΔΑ Α**ΘΕΜΑ Α1**

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Στη φιλελεύθερη δημοκρατία οι εκλεγμένοι άρχοντες δεσμεύονται μόνον από την εντολή που έλαβαν από τους ψηφοφόρους τους.

1. Λάθος.

2. Η μελέτη του παρελθόντος και των κοινωνικοπολιτικών συνθηκών που επικρατούν σε διάφορες ιστορικές στιγμές δεν προσφέρει τίποτε ιδιαίτερο στη φιλοσοφική έρευνα.

2. Λάθος.

3. Από την παρατήρηση ότι οι αισθήσεις συχνά μας εξαπατούν είναι εύκολο να οδηγηθούμε στον σκεπτικισμό.

3. Σωστό.

4. Η φιλοσοφία γυρνά και ξαναγυρνά σε ερωτήματα που παραμένουν «ανοικτά» και τα οποία επιχειρεί να προσεγγίσει με τρόπο διερευνητικό.

4. Σωστό.

5. Ο Αριστοτέλης πιστεύει πως η πορεία προς τη γνώση προϋποθέτει την επαγωγική μέθοδο σκέψης, τη μετάβαση δηλαδή του νου από το μερικό και συγκεκριμένο στο γενικό και αφηρημένο.

5. Σωστό.

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: ορθολογισμός (ρασιοναλισμός), ωφελιμισμός, αυτοαναφορικότητα της τέχνης.

(μονάδες 15)

Ορθολογισμός (ρασιοναλισμός) = είναι γνωσιολογική θεωρία σύμφωνα με την οποία διαθέτουμε ουσιώδη a priori γνώση του κόσμου. Η πραγματική γνώση του κόσμου μάς παρέχεται από τον λόγο ή το νου και όχι από τις αισθήσεις. Η θεωρία αυτή δίνει έμφαση στη λογική και υποβαθμίζει το συναίσθημα.

Ωφελιμισμός = ηθική θεωρία σύμφωνα με την οποία σκοπός των πράξεών μας πρέπει να είναι η μεγαλύτερη κατά το δυνατόν ωφέλεια για τον μεγαλύτερο κατά το δυνατόν αριθμό ατόμων. Η πρώτη συνοπτική διατύπωση της θεωρίας αυτής έγινε από τον Μιλ: «η θεωρία που δέχεται ως θεμέλιο της ηθικής την αρχή της ωφελιμότητας ή της μέγιστης ευτυχίας υποστηρίζει ότι οι πράξεις είναι σωστές στο βαθμό που οδηγούν στην προαγωγή της ευτυχίας και στην ευχαρίστηση και στην απουσία του πόνου, με τη δυστυχία επέρχεται ο πόνος και η στέρηση της ευτυχίας».

Αυτοαναφορικότητα της τέχνης = όταν η καλλιτεχνική δημιουργία επιλέγει ως βασικό θέμα της το ίδιο της τον εαυτό και όχι τον φυσικό, τον υπερβατικό ή τον εσωτερικό κόσμο.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Ποιες είναι οι ομοιότητες μεταξύ της θεωρίας του Αριστοτέλη και της θεωρίας των εμπειριστών για τις καθολικές έννοιες;

(μονάδες 12)

Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι στο νου μας καταγράφονται εικόνες αντικειμένων με τις διαφορετικές τους μορφές. Ο νους επεξεργάζεται τις εικόνες αυτές, τις συγκρίνει, αφαιρεί τα διαφορετικά χαρακτηριστικά και κρατά μόνο τα κοινά. Σχηματίζουμε, για παράδειγμα, στο νου μας την καθολική έννοια της λευκότητας, όταν από τα διάφορα λευκά αντικείμενα που βλέπουμε, αφαιρέσουμε όλες τις άλλες ιδιότητες και κρατήσουμε μόνο την ιδιότητα του λευκού. Οι καθολικές έννοιες δηλ. προκύπτουν από τις εικόνες των φυσικών πραγμάτων και αυτές επεξεργάζεται ο νους μας. Παρόμοια θέση με αυτήν του Αριστοτέλη παίρνουν και οι εμπειριστές φιλόσοφοι σχετικά με τις καθολικές έννοιες. Όπως και ο Αριστοτέλης, έτσι οι εμπειριστές υποστηρίζουν ότι προσλαμβάνουμε με τις αισθήσεις μας την εικόνα διάφορων αντικειμένων και με κάποια νοητική διεργασία και επεξεργασία, δημιουργείται η εικόνα των αντικειμένων με τα κοινά χαρακτηριστικά. Για τους εμπειριστές, για παράδειγμα, όταν σκεφτόμαστε ένα τρίγωνο, χρησιμοποιούμε για τον σχηματισμό αυτής της εικόνας μόνο τα χαρακτηριστικά εκείνα που είναι κοινά σε όλα τα τρίγωνα. Η θεωρία των εμπειριστών συσχετίζεται με τη θεωρία του Αριστοτέλη, αλλά και διαφέρει.

2β. Ο Ντεκάρτ διατύπωσε τη θεωρία που περιγράφεται ως δυϊσμός (θεωρία της αλληλεπίδρασης). Να την παρουσιάσετε σύντομα.

(μονάδες 13)

Δυισμός ή θεωρία αλληλεπίδρασης είναι η θεωρία σύμφωνα με την οποία κάθε άνθρωπος απαρτίζεται από δύο οντότητες, από το πνεύμα, του οποίου η ουσία είναι η σκέψη (όλες δηλ. οι νοητικές λειτουργίες), και από το υλικό σώμα, του οποίου η ουσία είναι η έκταση. Το πνεύμα αλληλεπιδρά με το σώμα μέσω της επίφυσης (κωναρίου), ενός αδένου στο κέντρο του εγκεφάλου. Με τη βοήθεια αυτού του αδένου διαβιβάζονται προς το πνεύμα τα ερεθίσματα που δέχεται το σώμα μας από το εξωτερικό περιβάλλον και, αντιστρόφως, μέσω αυτού του αδένου διαβιβάζονται προς το σώμα οι εντολές που δίνουν ο νους και η βούλησή μας, για να κινηθούν τα μέλη μας. Δυστυχώς, δεν μπορούμε να εξηγήσουμε πώς δύο τελείως διαφορετικές ουσίες, μία υλική και μία πνευματική, μπορούν να αλληλεπιδράσουν, να επηρεάσουν η μία την άλλη, αν σκεφτούμε κιόλας ότι η αναφορά στην επίφυση δεν έχει καμιά επιστημονική βάση.

Επιμέλεια: Κατερίνα Μητσοπούλου